

Hrvatski dani
osiguranja

Naknada neimovinske štete

Vitomir Boić

- Ne postoji jedinstveni sistem kako se odštetni zahtjevi na temelju prometnih nesreća rješavaju u Europi, a od konkretnih rješenja u pojedinim zemljama ovisi i način rješavanja pojedinačnog slučaja.
- Postoje zemlje u kojima postupak rješavanja naknade štete iz prometne nesreće traje duže nego u nekim drugim zemljama.

- Ovisno od karakteristika pojedinog slučaja, moguće je da će biti sporno neko od slijedećih pitanja:
- „Nastanak obveze“ – primjena zakona
- Određivanje kamata – početak tijeka
- Primjena „orijentacijskih kriterija“ na neimovinsku štetu
- Zadatak medicinskih vještaka
- Autentičnost medicinske dokumentacije
- Dospijeće obveze, odnosno je li dostavljena cjelokupna dokumentacija i je li završeno liječenje – zahtjev je dostavljen osiguratelju 15 dana od štetnog događaja, a vještačenjem je utvrđeno da su liječenje i bolovi trajali dulje;

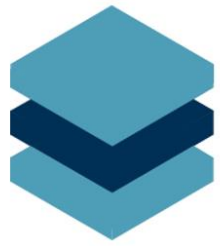
- Preuranjenost odštetnih zahtjeva i tužbi;
Neobrazloženost i nedokumentiranost kako odštetnih zahtjeva i tužbi;
- Potreba navođenja u medicinskoj dokumentaciji „termina“ – dovršeno liječenje, stabilizirano stanje i sl.;

- Interpretacija pravnih pravila podrazumijeva pronalaženje i utvrđivanje pravog smisla pravnih pravila. Svaki zakonodavac želi donijeti jasna pravila, no u tome se rijetko uspijeva.
- Razlozi koji dovode do interpretacije pravnih pravila mogu se svesti na dvije osnovne skupine:
- Nesavršenost zakonodavca
- Nesavršenost pravne norme

- Razlozi koji dovode do potrebe interpretacije:
- 1. objektivni razlozi:
 - Pravni propisi nalaze se u pismenom obliku koji sam po sebi nije uvijek savršen
 - Pravni propisi su u većoj ili manjoj mjeri apstraktni, kako bi se pravno pravilo moglo podvesti na neograničen broj slučajeva, a što je propis više apstraktan, to je njegov sadržaj neodređeniji
 - Statičnost pravnih propisa

Hrvatski dani
osiguranja

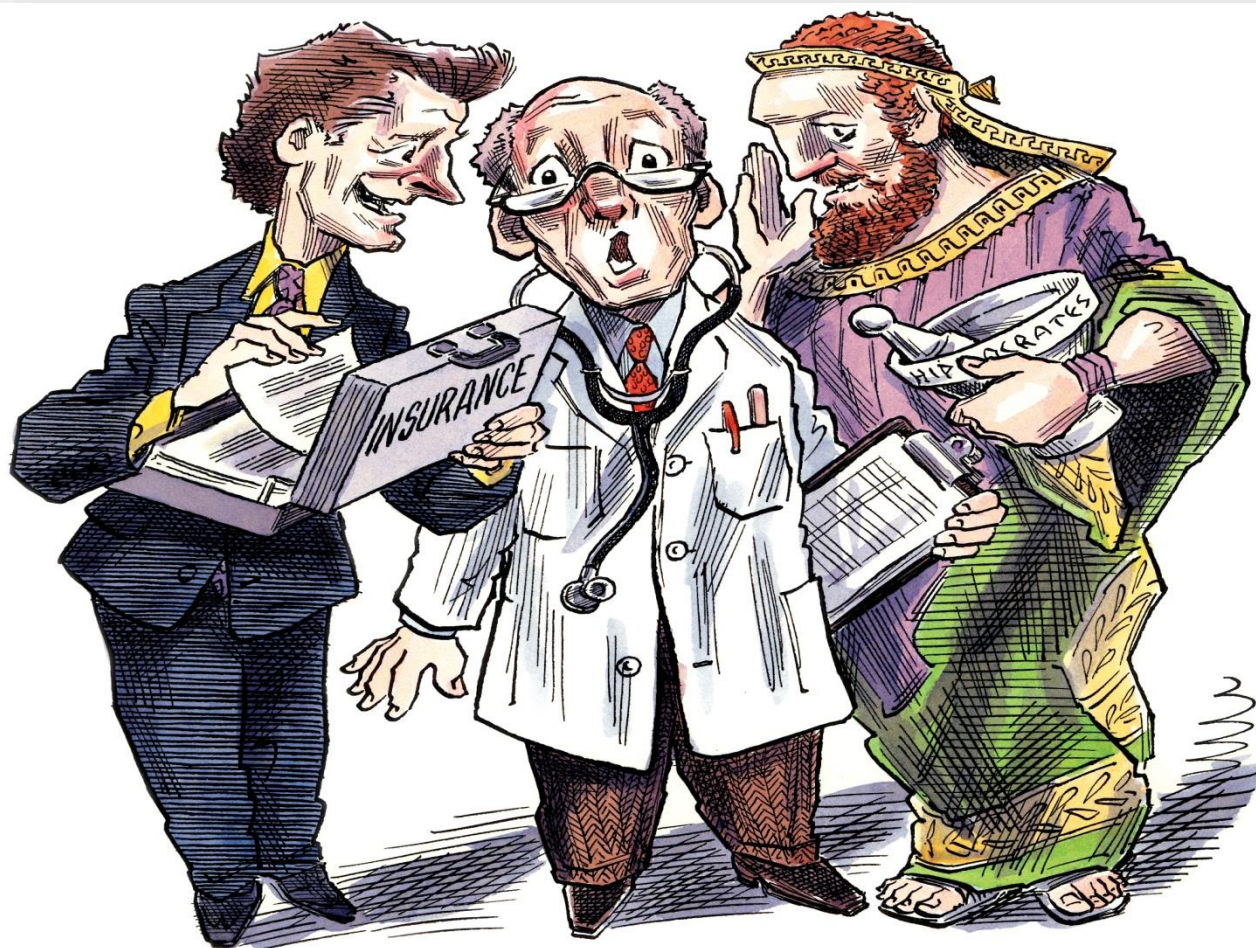
- 2. subjektivni razlozi – pravne propise primjenjuju različiti subjekti unutar društvenih odnosa, te ovisno o njihovoj razini stručnog i općeg obrazovanja dolazi i do različite interpretacije.

- O interpretaciji sudskom praksom, govorimo kada sud interpretira neki propis na način da se rezultat te interpretacije ponavlja dok ne postane važeće razmišljanje. Za interpretaciju sudskom praksom bitno je:
 - da ona nije u suprotnosti s važećim propisima,
 - da je izražena kao razmišljanje suda, a ne kao rezultat naređenja nekog propisa,
 - da se vrši ponavljanjem, kako bi se ostvarila stalnost istog.

Hrvatski dani
osiguranja

- *„Postavljanje problema znatno je važnije od nalaženja rješenja; u samom pitanju krije se više od odgovora.“ – Walther Rathenau*
- “Zakone, u načelu govoreći, ne razumiju tri vrste ljudi: oni koji ih donose, oni koji ih provode i oni koji ispaštaju ukoliko ih prekrše.”- Edvard Halifax

- **ZAKON O OBVEZNYM ODNOSIMA**
- Zakon o obveznim odnosima objavljen je u "Narodnim novinama" br. 35/05 Zakon je stupio na snagu 1. siječnja 2006.
- Uz ZOO - materiju osiguranja, te naknadu štete reguliraju i
- Zakon o osiguranju i
- Zakon o obveznim osiguranjima u prometu.

- Novine uvedene stupanjem na snagu novog ZOO koje su važne za pravilno razumijevanje instituta naknade neimovinske štete:
- promjena subjektivne koncepcije neimovinske štete u objektivnu koncepciju (čl. 1046 ZOO);
- prava osobnosti koja su navedena samo primjerice (čl. 19 ZOO);
- proširen krug osoba koje mogu zahtijevati isplatu pravične novčane naknade u slučaju smrti ili osobito teškog invaliditeta neke osobe (čl. 1101 st. 2. ZOO);
- uređeno je dospijeće obveze pravične novčane naknade (čl. 1103 ZOO); ?
- promijenjeni su uvjeti nasljeđivanja, ustupa, prijeboja i ovrhe naknade neimovinske štete (čl. 1105 ZOO).

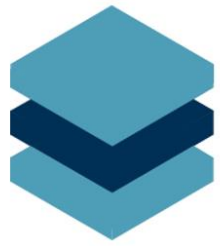

čl. 1163. st. 1. ZOO/05 - određeno je da se odredbe **novog** Zakona o obveznim odnosima neće primjenjivati na obvezne odnose koji su nastali prije stupanja na snagu novog Zakona o obveznim odnosima, tj. na obvezne odnose nastale do 31. prosinca 2005. godine.

- Osnovno pitanje koje se tu postavlja je to što se uzima kao "nastanak obveze"? ili štetni događaj ili nastanak štete?
- Sudska praksa je utvrdila da je mjerodavni trenutak u konkretnom slučaju – štetni događaj.

- **DOSPIJEĆE OBVEZE PRAVIČNE NOVČANE NAKNADE**
- Obveza pravične novčane naknade dospijeva danom podnošenja pisanog zahtjeva ili tužbe, osim ako je šteta nastala nakon toga.
- Utvrđen je dan dospelosti obveze pravične novčane naknade - ona dospijeva danom podnošenja pisanog zahtjeva ili tužbe, osim ako je šteta nastala nakon toga. Novina jer dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duguje, pored glavnice i zatezne kamate.
- Čl. 1103 ZOO/05

- Zakonodavac je odredio i početak tijeka zateznih kamata u slučaju naknade neimovinske štete, što je dovelo do toga da odgovorne osobe relativno brzo obrađuju zahtjev oštećenika, te ponude i isplate pravičnu novčanu naknadu.
- Oštećenici su se obraćali osigurateljima s nepotpunom medicinskom dokumentacijom (najčešće liječenje još nije bilo dovršeno), i zbog tog razloga nije dolazilo do izvansudskog rješavanja zahtjeva za isplatu naknade neimovinske štete.

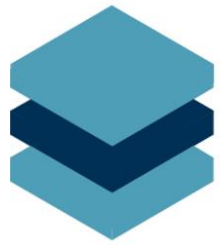
- odgovorni osiguratelj dužan je u slučaju neimovinske štete u relativno kratkom roku od dana podnošenja odštetnog zahtjeva oštećenoj osobi dostaviti:
 - obrazloženu ponudu za naknadu štete, ako su odgovornost za naknadu štete te visina štete nesporni, odnosno,
 - utemeljeni odgovor, ako su odgovornost za naknadu štete ili visina štete sporni.

- Temeljem čl. 1046. ZOO, šteta je:
- umanjene nečije imovine (obična šteta),
- sprječavanje njezina povećanja (izmakla korist) i
- **povreda prava osobnosti (neimovinska šteta).**

- Obična šteta i izmakla korist su imovinske štete dok je povreda prava osobnosti neimovinska šteta.

- Što se podrazumijeva i što predstavlja povredu prava osobnosti fizičke i pravne osobe određuje okvirno i primjerice čl. 19. Zakona o obveznim odnosima.

Hrvatski dani osiguranja

- Novi Zakon o obveznim odnosima prihvatio je objektivnu koncepciju neimovinske štete kao povrede prava osobnosti no, svaka povreda prava osobnosti ne znači i da oštećenik ima pravo na isplatu pravične novčane naknade.
- Uređenje neimovinske štete kako je to propisano člancima 19.; 1046.; 1048.; i čl. 1099. do 1106. trebalo je predstavljati veliku novinu u odnosu na dosadašnju praksu ostvarivanja prava na pravičnu novčanu naknadu nematerijalne štete, ali?
- Neimovinska šteta navedena je kao pojavni oblik štete u čl. 1046. ZOO. Kriteriji za utvrđivanje dosude pravične novčane naknade uređeni su u čl. 1100. ZOO.

- U čl. 19. st. 2. ZOO/05, pod pravima osobnosti fizičke osobe navode se:
- pravo na život,
- pravo na tjelesno zdravlje,
- pravo na duševno zdravlje,
- pravo na ugled, čast, dostojanstvo i ime,
- pravo na privatnost osobnog i obiteljskog života,
- pravo na slobodu,
- te druga prava.

PRAVIČNA NOVČANA NAKNADA

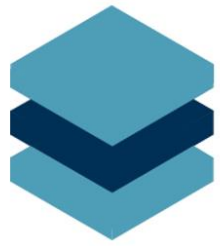
- U ranijoj zakonskoj regulativi odredbom čl. 200. st. 1. ZOO/91, bilo je određeno da za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog smanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliske osobe, te za strah, sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a osobito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete, a i kad nje nema.

Hrvatski dani
osiguranja

NOVČANA NAKNADA

- Postojali su pravno priznati oblici nematerijalne štete, koji su bili određeni zakonom, a naknada nematerijalne štete u načelu se dosuđivala za svaki oblik nematerijalne štete posebno, a samo u iznimnim teškim slučajevima, kad se je trpljenje oštećenika uzajamno uvjetovalo i preplitalo, tako da ih je bilo nemoguće razlučiti, postojala je mogućnost dosuđivanja jedinstvene naknade za ukupnu nematerijalnu štetu.

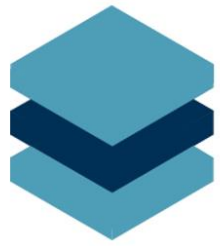
Hrvatski dani
osiguranja

- Vrhovni sud Republike Hrvatske:
- ...osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana, te jednakost svih pred zakonom

Hrvatski dani osiguranja

- "Na sjednici Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske održanoj dana **29. studenog 2002.** razmatrani su i prihvaćeni:
- **ORIJENTACIJSKI KRITERIJI I IZNOSI ZA UTVRĐIVANJE VISINE PRAVIČNE NOVČANE NAKNADE NEMATERIJALNE ŠTETE**
- Orijehtacijski kriteriji trebaju **omogućiti ujednačenu primjenu** čl. 200. st. 1. Zakona o obveznim odnosima
- **Oni ne predstavljaju matematičku formulu** koja pukim automatizmom služi za izračunavanje pravične novčane naknade. U primjeni rečenog propisa valja uvijek imati na umu sve okolnosti slučaja, pri čemu trajanje i jačina fizičkih i duševnih bolova i straha imaju tek značaj osobito važnih, ali ne i jedinih okolnosti koje sud mora imati na umu pri određivanju iznosa pravične novčane naknade.
- Rečeni kriteriji primjenjuju se na sve parnične postupke za naknadu nematerijalne štete **u svim stupnjevima suđenja.**

- Novi ZOO omogućuje u slučaju povrede prava osobnosti, da sud, ako nađe da to težina povreda i okolnosti slučaja opravdavaju, dosudi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade imovinske štete, a i u slučaju kad nje nema.
- Prilikom odlučivanja o visini pravične novčane naknade, sud mora voditi računa o jačini i trajanju povredom izazvanih fizičkih boli, duševnih boli i straha, cilju kojemu služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njezinom naravi i društvenom svrhom.

- Pravne osnove koje su prema čl. 200. ZOO/91, davale mogućnost da se oštećenoj osobi dosudi pravična novčana naknada nematerijalne štete
- Po novom ZOO/05 čine samo kriterije po kojima sud, uzimajući u obzir težinu povreda i okolnosti slučaja, određuje pravičnu novčanu naknadu, ali i visinu iste.
- Pravni temelj za dosudu pravične novčane naknade predstavlja povreda prava osobnosti kao neimovinska šteta označena u čl. 1046. ZOO/05.

- Naknada neimovinske štete isplatom u novcu sporna je zbog činjenice da je teško utvrditi objektivna mjerila za utvrđivanje i dosuđivanje tih naknada.
- U ranijoj praksi novčana naknada kao oblik popravljivanja tada nematerijalne štete nazivana je "satisfakcijom" ili "zadovoljenjem".
- Novčana naknada koju dobiva oštećena osoba, pravična novčana naknada, treba omogućiti oštećenoj osobi da si pribavi druga dobra i ugodnosti koje mu pomažu da lakše prebrodi tjelesnu ili duševnu krizu koje su nastale kao direktna posljedica štetne radnje.

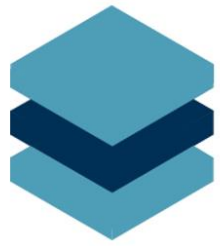
- Oštećenik ima pravo na pravičnu novčanu naknadu, a utvrđivanje činjenice u kolikoj je mjeri narušeno njegovo zdravlje u velikoj je mjeri otežano nepostojanjem objektiviziranih medicinskih kriterija pri procjeni posljedica za zdravlje oštećenika.
- Ujednačavanje medicinskih kriterija, uzročnopsljudično bi došlo i do ujednačavanja dosuđivanja pravične novčane naknade u sličnim slučajevima, ne gubeći pri tom iz vida da se u svakom konkretnom slučaju dosuđuje naknada vodeći računa o subjektivnim svojstvima i stanju oštećenika.

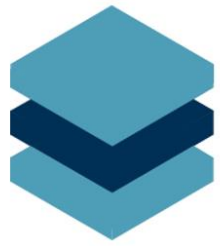
- **Na drugoj sjednici Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske (2/20) održane 5. ožujka 2020. i 15. lipnja 2020. g.** - zauzeto je novo **pravno shvaćanje** u pogledu primjene Orijentacijskih kriterija za utvrđivanje visine pravične novčane naknade neimovinske štete koje glasi:
- "Mijenjaju se Orijentacijski kriteriji i iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 29. studenog 2002., u primjeni Zakona o obveznim odnosima ("NN broj 53/91., 73/91., 111/93., 3/94., 7/96., 91/96., 112/99. i 88/01.),

- na način da se tada prihvaćeni iznosi naznačeni u novčanim jedinicama (kune) povećavaju za 50%. Navedeni kriteriji i tako povećani iznosi (za 50%) u primjeni ZOO ("NN broj 35/05., 41/08., 125/11., 78/15. i 29/18. - dalje: ZOO/05)
- kada sudovi odlučuju o visini pravične novčane naknade neimovinske štete u slučaju povrede prava osobnosti, primjenjivat će se i na obvezne odnose nastale nakon 1. siječnja 2006. i stupanja na snagu ZOO/05."

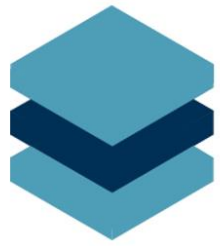

- Izmjena Orijentacijskih kriterija primjenjuje se na sve parnične postupke za naknadu neimovinske štete u svim stupnjevima suđenja (ubuduće), tj. od dana prihvaćanja na sjednici Građanskog odjela VSRH (**15. lipnja 2020.**).“

Hrvatski dani
osiguranja

- Jedno od pitanja koje će se postavljati:
- Mogu li tužitelji (oštećenici) u parnicama u tijeku, u kojima je zaključen prethodni postupak, preinačiti tužbu?

- Čl. 190. st. 1 ZPP - tužitelj može do zaključenja prethodnog postupka preinačiti tužbu.
- **Iznimno**, može preinačiti tužbu do zaključenja glavne rasprave ako je **bez svoje krivnje** nije mogao preinačiti do zaključenja prethodnog postupka.

- Izmjena Orijentacijskih kriterija primjenjuje se na sve parnične postupke za naknadu neimovinske štete u svim stupnjevima suđenja (ubuduće), tj. od dana prihvaćanja na sjednici Građanskog odjela VSRH -15. lipnja 2020.

- Pravo na pravično suđenje najvažnije je procesno ljudsko pravo.
- Neki elementi ili aspekti prava na pravično suđenje:
 - Pravo na javno i kontradiktorno suđenje
 - Zabrana arbitrarnog postupanja

- Stranka u postupku ima pravo na obrazloženu sudsku odluku
- Stranka treba biti upoznata sa stajalištima suda, o činjenicama i pravnim stajalištima na osnovi kojih je sud donio odluku
- Ako odluka suda nije valjano obrazložena, ugroženo je i još jedno pravo iz članka 6. Konvencije - strankama je onemogućen pristup sudu zbog nemogućnosti djelotvornog korištenja pravnog lijeka, jer samo na temelju obrazložene sudske odluke viša će instanca suda moći ispitati ispravnost odluke

HVALA NA POZORNOSTI

